

BIBLIOTECA ITALIANA

Colecție bilingvă coordonată
de
SMARANDA BRATU ELIAN

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo
alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri
e della Cooperazione Internazionale italiano.

Această carte a fost tradusă cu sprijinul unei contribuții
financiare atribuite de Ministerul Afacerilor Externe
și al Cooperării Internaționale italian.

MARIANGELA GUALTIERI

IL QUOTIDIANO
INNAMORAMENTO

MARIANGELA GUALTIERI

ÎNDRĂGOSTIREA
DE FIECARE ZI

Antologie de autor

Traducere, cronologie, note și îngrijirea ediției
de Dana Barangea

Cu o prefață
de Piersandra Di Matteo

HUMANITAS

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Livco Design

Fuoco centrale © 2003 by Mariangela Gualtieri
Senza polvere senza peso © 2006 by Mariangela Gualtieri
Bestia di gioia © 2010 by Mariangela Gualtieri
Le giovani parole © 2015 by Mariangela Gualtieri
Quando non morivo © 2019 by Mariangela Gualtieri
Ruvido umano © 2024 by Mariangela Gualtieri

© HUMANITAS, 2025, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Gualtieri, Mariangela

Il quotidiano innamoramento = Îndrăgostirea de fiecare zi / Mariangela Gualtieri;

trad., cronologie, note și îngrijirea ed. de Dana Barangea;

cu o pref. de Piersandra di Matteo. – București: Humanitas, 2025

ISBN 978-973-50-9063-0

I. Barangea, Dana (trad.; ed.)

II. Di Matteo, Piersandra (pref.)

821.131.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723/684 194

CRONOLOGIE

Cronologia de față reconstituie momentele esențiale ale vieții și operei Mariangelei Gualtieri până în prezent, punând în lumină felul în care parcursul său poetic se împletește cu activitatea în domeniul teatrului și al dramaturgiei – fiindcă versul și scena reprezintă două dimensiuni inseparabile ale aceleiași vocații artistice. La baza acestei reconstituiri se află biografia consistentă trimisă nouă de autoare, coroborată cu date extrase din cronici și din comentariile criticilor. Dată fiind amploarea activității sale artistice, nu vom face o inventariere exhaustivă a tuturor spectacolelor, a lecturilor publice, a recitalurilor și a concertelor în colaborare cu diferiți muzicieni și artiști. Nu vom avea în vedere nici prezența sa în antologii de poezie sau în revistele și paginile culturale care i-au publicat, de-a lungul timpului, grupaje de versuri.

1951 pe 26 februarie se naște Mariangela Gualtieri, într-un cartier din zona veche a orașului Cesena.

copilăria timpurie Printre puținele lucruri pe care poeta le evocă din primii săi ani de viață se numără mărturisirile despre figurile emblematice ale celor două bunici, amândouă semianalfabete, vorbind o limbă hibridă, în care amestecau dialectul romaniol cu o italiană șubredă, în care se strecurau cuvinte latinești și versuri din Dante învățate pe de rost. Gualtieri consideră această limbă drept patria sa poetică primordială, spre care se va întoarce mereu cu o vie nostalgie și care-i va influența în chip hotărâtor poezia.

1964–1969 anii de liceu Sunt anii marilor prietenii și perioada când se produce primul contact semnificativ, emoționant și misterios cu lumea teatrului. Împreună cu Cesare Ronconi – cel care îi va fi, mai târziu, partener de viață și cu care va fonda Teatrul

Valdoca – merge să vadă spectacole de avangardă în sala mică a Teatrului Bonci din orașul natal. Aceste spectacole sunt pentru cei doi o lecție tulburătoare despre libertate, despre forța expresivă a glasurilor și a trupurilor în mișcare, despre ruptura de orice tradiție care nu este vie și imediată. Cucerii deja de această artă pe care încă n-o înțeleg, își dau seama că teatrul este chemarea lor. Totuși, pasiunea cea mare rămâne deocamdată studiul marilor poeți – în special Dante, Manzoni, Pascoli, Ungaretti și Saba.

1970–1976 anii de facultate, întâlnirea cu teatrul experimental polonez Urmează cursurile Facultății de Arhitectură la Universitatea IUAV din Veneția. În paralel, împreună cu Cesare Ronconi, organizează spectacole pentru copii. Obține o bursă de studiu în Polonia, unde descoperă teatrul inovator promovat de Tadeusz Kantor și Jerzy Grotowski. Printre numeroasele experiențe formatoare trăite aici, hotărâtoare este participarea, la Wrocław, la memorabilul proiect *Tree of People*, alături de actorii Teatrului-Laborator al lui Grotowski. Contactul cu teatrul grotowskian va marca profund spiritul Teatrului Valdoca.

1976–1980 ani de călătorii și căutări După absolvirea studiilor de arhitectură, pornește în lungi călătorii în sudul Spaniei, în Statele Unite, în Brazilia și Burkina Faso. Fiecare dintre aceste călătorii ar putea fi povestită pe larg ca o experiență fondatoare care a contribuit la conturarea unei vocații. În Statele Unite îl întâlnește pe regizorul Peter Shumann și are ocazia să participe la unul dintre spectacolele Teatrului Bread and Puppet fondat de acesta. Îi cunoaște pe regizorii Bob Wilson, Richard Foreman, promotorii ai unui teatru experimental, de avangardă. Totuși, figura de referință din acei ani, dar și de mai târziu, este Carmelo Bene, regizor, actor și dramaturg reprezentativ pentru noul teatru italian.

1981–1985 fondarea Teatrului Valdoca La începutul anilor '80 înființează, împreună cu Cesare Ronconi, Teatrul Valdoca – la început o grupare artistică ce îmbina muzica, teatrul și experimentarea vizuală, dar fără ca membrii să aibă roluri bine definite. Abia mai târziu, după dizolvarea acestui colectiv, începe să prindă contur Teatrul Valdoca în formula artistică care îl va consacra: de factură poetică, ritualică, arhaică, lipsită de narativitate, străină de actualitate și de teme sociale. Aici, actorul tinde

mereu spre supraomenesc și subuman, pendulează între erou și divinitate, pe de o parte, și animalitate, copilărie, diformitate pe de altă parte. Alături de rolul decisiv al actorului, protagonist este și cuvântul încredințat acestuia: un cuvânt care este întotdeauna vers poetic, mereu inedit și în deplin acord cu indicațiile regizorale, scris adesea în proximitatea scenei. Profesorul de teatru și criticul Marco De Marinis subliniază că Teatrul Valdoca „a fost dintotdeauna un teatru al poeziei, chiar înainte de a adopta cuvântul ca mijloc de expresie, un teatru care se naște din întâlnirea și ciocnirea a două sensibilități, a două temperamente artistice foarte diferite, dar și complementare totodată, așa cum sunt Mariangela Gualtieri și Cesare Ronconi. Pentru acest teatru al poeziei îmi place să folosesc celebra expresie a lui Artaud: *poezie în spațiu*“ (cf. M. De Marinis, „Intorno al teatro della Valdoca: parole, regia, destini“, în *Prove di Drammaturgia*, 2/2003, pp. 4–5).

Primele spectacole ale companiei, *Spațiul liniștii și Rădăcinile iubirii*, realizate în cadrul Bienalei de la Veneția, se desfășoară în tăcere, fără text și cu o coloană sonoră minimală. Aceste prime reprezentații scenice vor purta compania peste tot în Europa.

1985 o întâlnire hotărâtoare În timpul repetițiilor la spectacolul *Ghetsimani* primesc vizita poetului Milo De Angelis, în urma căreia Gualtieri începe să se dedice poeziei, iar Ronconi decide să folosească exclusiv versul în spectacolele lor. Ca urmare a acestei prolifice întâlniri, Teatrul Valdoca înființează o Școală de Poezie, condusă de maestrul De Angelis, în cadrul căreia, de-a lungul celor trei ediții, sunt invitați importanți poeți italieni ai vremii: Fortini, Luzi, Bigongiari, Loi, Cucchi, Sicari, Rosselli, Merini, Maiorino și alții. Aceste întâlniri vor prilejui pentru Gualtieri, în anii următori, asumarea calității de poetă-dramaturg, în timp ce Cesare Ronconi va prelua rolul de regizor și de pedagog.

1986–1987 nașterea „ritualurilor sonore“; lecturi publice din mari poeți Gualtieri și Ronconi încep să acorde o atenție sporită rostirii versurilor prin folosirea microfonului și a dispozitivelor de amplificare a vocii. Sub îndrumarea regizorului, Mariangela Gualtieri își cizează vocea, explorându-i adâncimile și sonoritatea – experiență care o va conduce spre ceea ce va numi mai târziu „ritual sonor“: o transmitere orală a poeziei în care cuvântul se împletește cu tăcerea, căutând redarea fidelă a ritmului

și melodiei versului, până la ceea ce poeta Amelia Rosselli numește „vrajă sonoră“. Elaborează studii la microfon, numeroase „ritualuri sonore“ și lecturi publice de versuri ale unor poeți precum Rilke, Eschil, Paul Celan, Amelia Rosselli, Giovanni Pascoli, Vittorio Sereni. Acest parcurs, care va dura mai mulți ani, o va conduce treptat către scrierea propriilor versuri.

1988 Călătorește împreună cu întreaga companie în Africa, stabilindu-se o vreme într-un sat din Tanzania. În urma acestei experiențe africane scrie primul său text pentru teatru, *Cantos*, care se va dezvolta ulterior în proză poetică.

1992 debutul în volum *Strămoașa*. Îi este publicat acest prim volum de versuri, la Editura Crocetti, în colecția „Delos“, coordonată de Milo De Angelis. Începe, așadar, să scrie poezie la vârsta de patruzeci de ani, cu această carte ce reunește textele unei trilogii puse în scenă începând cu anul 1991. Anii care precedă acest moment sunt definiți de poetă ca ani de gestație a poeziei, culminând cu o boală care o constrânge să-și întrerupă o vreme activitatea. Vindecarea vine odată cu așternerea eliberatoare, aproape inconștientă, sub dicteu automat, a acestui prim poem. Textul va fi îndată pus în scenă în regia lui Ronconi. Versurile scrise de aici încolo vor avea, majoritatea, același destin.

1993–2003 Scrie o serie de texte care prind contur din contactul strâns cu scena și lucrul împreună cu Cesare Ronconi, care dirijează formarea actorilor. Între acestea, menționăm: *Oscioare* (1994), *Foc central* (1995), *În lei și în lupi* (1997), ultimele două publicate la mica Editură I Quaderni del Battello Ebbro. Urmează *Parsifal* (1999), pentru care primește Premiul Național de Poezie Tronto, publicat la editura Teatrului Valdoca, recent înființată. Aici va apărea și monologul în versuri *Plete* (2000), scriere în care experimentează folosirea dialectului.

Pe 2 iulie 1994 îi moare tatăl, Nadir, de care era foarte legată și căruia îi dedică o serie de poeme, precum și prima ediție a volumului *Foc central*.

În acești ani începe să se dedice și unei neobosite activități pedagogice, ținând mai întâi o serie de ateliere de scriere pentru tineri, iar ulterior ateliere de lectură de poezie la microfon.

Se mută la țară, pe o colină din preajma orașului Cesena. Apropierea de natură se reflectă în tonul mai senin al multor poezii pe care le va scrie de acum înainte.

- 2003** *Foc central și alte poezii pentru teatru*. Apare, la prestigioasa Editură Einaudi, acest volum de versuri ce cuprinde o selecție, realizată de autoare, din textele scrise pentru scenă menționate mai sus. Poeziile de aici, ca și cele pe care Gualtieri le va scrie ulterior, păstrează amprenta vocii și a gestului teatral: ele nu aspiră la o lectură tăcută, ci la o voce vie care să răsună în spațiul ritualului scenic. Este vorba, așadar, de monologuri poetice care ies din izolarea paginii albe și tind la interacțiunea cu vocea și corpul în mișcare al actorului (*cf.* Mimma Valentino, „L'affresco lirico di Mariangela Gualtieri e Cesare Ronconi“, în *Acting Archives Review*, an VII, nr. 14 – nov. 2017, pp. 163–168). Versurile din acest volum dau tonul celor de mai târziu, iar „din această capacitate a poetei de a observa cu uimire lumea, dar și ecourile interioare, ia naștere tonul surprinzător de inspirat al acestor poezii, care conduc cititorul într-un teritoriu hibrid, situat între copilărie blândă și cruzime, frumusețe și durere, omenesc și animalic“ (v. prezentarea editorială a volumului M. Gualtieri, *Fuoco centrale e altre poesie per il teatro*, Einaudi, Torino, 2003).
- 2004–2005** Sunt ani de activitate poetică și teatrală intensă, când își desăvârșește arta ritualurilor sonore și pleacă în nenumărate turnee în Italia și Europa. Călătorește singură în India, cu o perioadă petrecută la Varanasi. Aici studiază cu pasiune texte sacre ale tradiției hinduse.
- 2006** *Fără țărână, fără greutate* este al doilea volum de versuri publicat de Einaudi, care conține și compoziții scrise departe de scenă. În același an publică *Predică pentru puii din specia mea*, inițial la Editura L'Arboreto di Mondaino, iar în 2012, într-o nouă ediție, la Editura Teatrului Valdoca. Cea din urmă ediție include traduceri în limbile italiană, engleză, franceză și spaniolă, precum și un CD cu poemele în lectura autoarei. Textul se prezintă sub forma unui monolog poetic adresat, în aparență, copiilor, dar al cărui destinatar real este, de fapt, întreaga umanitate.
- 2007** *Peisaj cu un frate zdrobot*, volum publicat inițial la Editura Sossella și republicat în 2021 de Einaudi, reunește poemele care au stat la baza trilogiei de spectacole puse în scenă de Teatrul Valdoca în 2005, în regia lui Cesare Ronconi: *Noroi devenit lumină, Cântec de fier și Celui care șovăie*. Poetul Milo De Angelis, într-o notă pe marginea versurilor de aici, remarcă: „Această splendoare

întrezărită, această lumină care ne așteaptă este adevărata temă a Mariangelei Gualtieri: un strigăt care cheamă bucuria și care, pentru a ajunge la ea, explorează fiecare notă a durerii. Iar acest cântec este atât de original tocmai fiindcă poezia lui – o poezie a arhetipurilor și a prezențelor primordiale – își găsește propriul alfabet în pulsația cea mai vie a limbii actuale, în ascultarea extrem de atentă a cuvântului contemporan. Aici, ceea ce este străvechi se împletește cu ceva ce pulsează în clipa de acum, cu ceva pe care să se întâmple, atât de îndepărtat, încât devine profeție... fratele nostru zdrobit... atât de îndepărtat, încât devine iminent“ (cf. Milo De Angelis, în M. Gualtieri, *Paesaggio con fratello rotto*, Einaudi, Torino, 2021).

Tot în 2007 are loc o a doua călătorie de studiu în India, la Tiruvannamalai, la poalele muntelui Arunachala. Aici scrie o parte din *Cain* și diverse poeme care vor face parte din volumul următor.

- 2010** *Fiară de bucurie* este publicat la aceeași Editură Einaudi, fiind considerat de critică un volum de poezie de deplină maturitate. Titlul volumului, contradictoriu, este emblematic pentru conținutul său tematic: „Fiară“ sugerează animalitatea, corpul cu senzațiile și frenezia lui, dar și cruzimea în toate formele ei. Iar „bucuria“ este dimensiunea mântuitoare, regeneratoare, itinerariul vertical spre ceea ce este transcendent și armonios (cf. Ottavio Rossani, „Trascendenza e materialità quotidiana nel libro *Bestia di gioia* di Mariangela Gualtieri“, în *Corriere della sera*, 19 ianuarie 2013). Pentru această operă primește o serie de premii literare, între care Premiul Național Pisa pentru Literatură, secțiunea poezie (2010), Premiul Selezione Ceppo pentru Poezie (2011), Premiul Metauro (2011).

Poezii din acest volum vor fi ulterior integrate într-un recital – un „ritual sonor“ în regia lui Cesare Ronconi.

- 2012** Cu prilejul Festivalului de la Santarcangelo, scrie poemul *Frumoasă lume* – inspirat de *Alt poem al darurilor* de Borges – pe care îl recită, trei seri la rând, în fața unei mulțimi numeroase. *Frumoasă lume*, prezent și în această antologie românească, va deveni cea mai cunoscută și citită poezie a Mariangelei Gualtieri.
- 2015** *Tinerele cuvinte*, publicat la Einaudi, conține versuri scrise de parte de scenă. În această carte, o secțiune este dedicată mamei, Giuseppina, cuprinzând poezii scrise în anii declinului fizic al

acesteia. O altă secțiune este dedicată lui Bruno Schulz, scriitor profund îndrăgit de Gualtieri. Deosebit de evocator este comentariul lui Milo De Angelis pe marginea acestei cărți: „*Tinerele cuvinte* este cartea cea mai cosmică a Mariangelei Gualtieri, în care torsul unei pisici se unește cu respirația lumii, iar filamentul unui bec invadează constelațiile, într-o mișcare neconținută de jos în sus, de la făptura singulară la marile forțe ce stăpânesc universul. Este un cânt de laudă, de uimire, de recunoștință față de forțele naturii, dar și de teamă și tremur, așa cum se vede în secțiunea dedicată mamei. Aici revin toate marile arhetipuri ale poeziei Mariangelei: tăcerea, noaptea, anotimpurile, iubirea fulgerătoare, incandescentă și iubirea conjugală, toate străbătute de un suflu sacru – atribut ce reunește sublimul și teribilul deopotrivă, trăinicia și fuga grăbită a orelor, unicitatea irepetabilă și frumusețea absolută, eliberată de chingile întâmplării“ (cf. Milo De Angelis, <https://www.teatrovaldoca.org/legiovaniparole.html>). Pentru acest volum de poezie i se acordă, în 2016, nu puține premii însemnate, între care Premiul de Poezie Pascoli, Premiul Brancati–Zafferana, Premiul Național de poezie *Caput Gauri*, Premiul Internațional pentru Literatură Città di Como, Premiul de poezie Rodocanachi – Città di Arenzano ș.a.

2016 *Voci de întruneric azuriu*, publicat la Editura Stampa 2009, pentru care i se acordă Premiul Mauro Maconi. Este un volum de poezii sub forma unor monologuri pentru teatru, dar perfect accesibile și în simplă lectură, grație vitalității textului și a forței lui comunicative. Poeta întrețese aici și voci ale unor mari poeți, începând cu Pascoli până la Dickinson, Rimbaud, Laforgue sau Rumi.

2017 Ia naștere amplul proiect teatral *Jurăminte* – regizat de Cesare Ronconi, cu Gualtieri ca poetă și dramaturgă – într-un cadru auster și plin de vitalitate, pe colinele din Emilia-Romagna. Aici petrec trei luni împreună cu actorii și ceilalți membri ai echipei, studiind și repetând, până la definitivarea spectacolului. Textele spectacolului vor apărea în două volume publicate la Editura Quodlibet. *Trilogia jurămintelor* va fi publicată ulterior la Editura Teatrul Valdoca.

La 6 august 2017 se stinge din viață mama poetei, Giuseppina.

2018 În urma cutremurului de proporții care a zguduit centrul Italiei, scrie un poem-recviem pe care îl citește pe treptele catedralei

din Spoleto, pe muzica Silviei Colasanti. Textul va fi inclus ulterior în volumul *Când nu muream* (Einaudi).

În același an, apare antologia *Beast of Joy*, publicată de Chelsea Editions, cu o selecție din poemele Mariangelei Gualtieri traduse în limba engleză de Anthony Molino și Cristina Viti.

I se acordă Premiul Criticii – ANCT 2018 și Premiul Poesio pentru întreaga activitate.

2019 *Când nu muream* este publicat la Einaudi. Și acest volum reunește poezii scrise independent de scenă. Criticii au remarcat faptul că Gualtieri explorează aici persoana întâi plural a verbului „a fi” – „suntem” – ca un leitmotiv ce traversează întreaga carte. Alternând stări precum extazul și neliniștea, uimirea și introspecția, volumul reflectă asupra misterului ființei și asupra comuniunii cu celelalte făpturi, oameni și animale. Volumul va fi inclus pe lista scurtă a prestigiosului Premiu Viareggio–Rèpaci, ediția 2020.

2021-2022 La naștere amplul spectacol *Enigma, recviem pentru Pinocchio*, creat în timpul pandemiei de Covid-19. În acești ani, ca și în cei anteriori, Gualtieri susține mai multe ritualuri sonore fie singură, fie cu acompaniament muzical, grație colaborării cu artiști contemporani, precum violoncelistul Mario Brunello sau muzicienii Uri Caine și Paolo Fresu.

2022 *L'incanto fonico. L'arte di dire la poesia/Vraja sunetului. Artă de a rosti poezia* (Einaudi), carte distinsă cu Premiul Eugenio Scalfari, este un eseu-meditație asupra dimensiunii sonore, orale și corporale a poeziei, o carte care concentrează și distilează experiența de peste patruzeci de ani a Mariangelei Gualtieri în arta rostirii poeziei în public.

2023 I se acordă Premiul „I Murazzi” pentru întreaga carieră.

2024 *Aspru omenesc* este publicat la Einaudi și include o serie de monologuri poetice scrise cu prilejul unor evenimente culturale și ceremonii. Volumul este o meditație despre violența umană, dar și despre nevoia de tandrețe și comuniune, despre semnele sacralului din viața de zi cu zi, pe care cititorul este îndemnat să le contemple. Pentru această carte, în 2025, va obține prestigiosul Premiu Viareggio Rèpaci.

Frumoasă lume. Tot acum apare la Einaudi această antologie concepută pentru tineri, care cuprinde texte elaborate pentru o serie de ritualuri sonore în cadrul unor licee. Volumul ajunge pe lista scurtă a Premiului Viareggio.

În luna septembrie autoarea vine în România, invitată să își citească poemele în cadrul celei de-a XIV-a ediții a Festivalului Internațional de Poezie București.

2025 Este un an bogat în proiecte și evenimente, în Italia, dar și în străinătate. În cadrul Teatrului Valdoca ia parte la reprezentații scenice de amploare – între care *Blasfemie*, un poem-spectacol despre durerile și ororile prezentului.

Apare, la Bompiani, *Album pentru a gândi și a nu gândi*, prima sa carte de poezii și rime pentru copii de toate vârstele.

În noiembrie i se acordă Premiul Emilia-Romagna pentru cultură.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față constituie prima apariție în volum, în traducere românească, a unei selecții reprezentative din opera poetică a Mariangelei Gualtieri – una dintre cele mai importante și îndrăgite figuri ale poeziei italiene contemporane, cunoscută totodată și pentru activitatea sa deosebit de prolifică în calitate de dramaturgă și actriță.

Poezia Mariangelei Gualtieri ia naștere din contactul nemijlocit cu lumea teatrului și a spectacolului, și rămâne ancorată în acest spațiu până în prezent. Mai mult, cele două filoane artistice se întrepătrund în chip inedit în creația acesteia: poezia devine spectacol, ea este, în general, gândită și scrisă pentru scenă, atingând gradul maxim de expresivitate atunci când este amplificată prin voce, sunet, corp. Astfel, ceea ce face ca poezia Mariangelei Gualtieri să fie atât de specială este tocmai dimensiunea orală a versurilor, promovată stăruitor de autoare în numeroasele sale lecturi publice. În aceste „ritualuri sonore”, așa cum ea însăși preferă să le numească, poeta devine vocea și trupul propriului text, transformând poezia într-un act de prezență absolută, iar scena, într-un spațiu de comuniune cu publicul.

Proiectul de față s-a înfiripat cu prilejul participării Mariangelei Gualtieri la cea de-a XIV-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie București din septembrie 2024, când am avut bucuria de a o asculta recitându-și versurile și de a o cunoaște: o prezență luminoasă, caldă, discretă. La propunerea Smarandei Bratu Elian, coordonatoarea colecției Biblioteca Italiană, poeta ne-a trimis propria selecție din cele mai importante volume de poezie ale sale – texte pe care le-am inclus, în mare parte, în această antologie.

Titlul acestei antologii românești – *Il quotidiano innamoramento/ Îndrăgostirea de fiecare zi* –, propus de autoare, este inspirat de un vers

al poetului Mario Luzi din poemul „Notre-Dame la pauvre femme“, inclus în volumul *Per il battesimo dei nostri frammenti* (Întru botezul crâmpielor noastre), Garzanti, 1985. Poeta alege acest titlu și pentru unul dintre fermecătoarele sale recitaluri în cadrul Teatrului Valdoca.

Cum este structurată această carte? Respectând tradiția colecției Biblioteca Italiana, poezia, redată bilingv, este însoțită de o prefață semnată de o specialistă italiană, în cazul de față Piersandra Di Matteo, cercetătoare, profesoară și dramaturgă, precum și de o cronologie, realizată în bună parte pe baza unei ample biografii trimise nouă de către autoare. În ceea ce privește conținutul propriu-zis al antologiei, acesta reflectă întregul parcurs poetic al autoarei în diferitele lui etape. Am păstrat cu rigurozitate ordinea cronologică a volumelor din care au fost selectate textele, precum și titlurile fiecărei secțiuni – întrucât aceste secțiuni sunt, în marea lor majoritate, indisolubil legate de spectacolele și proiectele de scenă ale autoarei, dar și pentru că multe dintre compoziții nu au titluri de sine stătătoare, ci sunt concepute ca parte integrantă a unor cicluri.

Traducerea a urmat versiunea italiană trimisă nouă de Mariangela Gualtieri, confruntată cu următoarele volume semnate de aceasta, apărute toate la prestigioasa Editură italiană Einaudi: *Fuoco centrale e altre poesie per il teatro* (Foc central și alte poezii pentru teatru, 2003), *Senza polvere senza peso* (Fără țărână, fără greutate, 2006), *Bestia di gioia* (Fiară de bucurie, 2006), *Le giovani parole* (Tinerile cuvinte, 2015), *Quando non morivo* (Când nu muream, 2019), *Ruvido umano* (Aspru omenesc, 2024).

În încheiere, doresc să îi mulțumesc Mariangelei Gualtieri pentru bucuria pe care mi-a adus-o sondarea în profunzime a versurilor sale, precum și pentru disponibilitatea arătată de-a lungul comunicării noastre. Recunoștința mea se îndreaptă totodată către Smaranda Bratu Elian, care mi-a oferit în dar acest proiect de traducere, fiindu-mi și de această dată călăuză neprețuită în tot acest parcurs.

D.B.

IL QUOTIDIANO INNAMORAMENTO

ÎNDRĂGOSTIREA DE FIECARE ZI

Da FUOCO CENTRALE

Io parlo all'amore. Lo scortico dall'incrosto
nel sogno e ne faccio musica storta
ne faccio delicato vento che solleva o dondola
e impollina al cuore. Alla scomposta
mente, impollina l'occhio con l'occhio
l'occhio con l'animale e viene il bello
che ci sviva, ci sviva tutti. Di più.

Io sono spaccata, io sono nel passato prossimo,
io sono sempre cinque minuti fa,
il mio dire è fallimentare,
io non sono mai tutta, mai tutta, io appartengo
all'essere e non lo so dire, non lo so dire,
io appartengo e non lo so dire, non lo so dire,
io appartengo all'essere, all'essere e non lo so dire

io sono senza aggettivi, io sono senza predicati,
io indebolisco la sintassi, io consumo le parole,
io non ho parole pregnanti, io non ho parole
cangianti, io non ho parole mutevoli,
non ho parole perturbanti,
io non ho abbastanza parole, le parole mi si
consumano, io non ho parole che svelino, non ho

Din FOC CENTRAL

Vorbesc cu dragostea. O jupoi de coajă
în vis și fac din ea o muzică distorsionată
o adiere ce înalță ori leagănă
polenizând inima și mintea răvășită
polenizând ochi cu ochi
ochi cu animal și vine frumusețea
ce ne mistuie, ne mistuie pe toți. Neîncetat.

Sunt frântă-n două, sunt în trecutul apropiat,
eu sunt mereu cu cinci minute-n urmă,
tot ce rostesc e în zadar,
eu nu-s nicicând, nicicând întreagă, eu aparțin
ființei și nu știu s-o spun, nu știu s-o spun,
eu aparțin și nu știu să o spun, nu știu s-o spun,
eu aparțin ființei, ființei și nu știu s-o spun.

eu nu am adjective, eu nu am predicate,
eu slăbesc sintaxa, epuizez cuvintele,
eu n-am cuvinte mărețe, eu n-am cuvinte pline
de-nțelesuri, nu am cuvinte schimbătoare,
nu am cuvinte care tulbură,
eu n-am cuvinte destule, cuvintele mele se
mistuie, eu n-am cuvinte revelatoare, nu am

parole che puliscano, non ho parole che riposino
io non ho mai parole abbastanza, mai abbastanza
parole, mai abbastanza parole

ho solo parole correnti, ho solo parole di serie,
ho solo parole fallimentari, ho solo parole deludenti,
ho solo parole che mi deludono,
le mie parole mi deludono, sempre mi deludono,
sempre mi deludono, sempre mi mancano

io non sono mai tutta, mai tutta, io appartengo
all'essere e non lo so dire, non lo so dire, io
appartengo e non lo so dire, non lo so dire,
io appartengo all'essere, all'essere e non lo so dire
oh! ascolto!
oh! pazienza dell'udire!
oh! udire ! udire!
oh! solitudine da cui parlo!
oh! cosa che non ti consumi!
oh! sapere! oh! verità!
oh! tu cangiante, tu mutevole, tu sempre incinta!

Fa che non intossichi l'ape pellegrina
né l'ape mungitrice, né la messaggera,
né l'ape assassina, né l'ape appena nata,
né l'ape regina.

Vieni vicino senza le preghiere
strisciami la faccia
fammi cadere nei rovi incantati
dove le coccinelle ruotano.

Tu fatto nelle tenerezze, tu spiccato via,
tu cosperso, tu con vertigine, tu nascosto,
tu con cavità, tu obliquo, tu oscuro,

cuvinte care curăță, nu am cuvinte așezate
eu nu am nicicând destule cuvinte, nicicând destule
cuvinte, nicicând destule cuvinte

am doar cuvinte comune, cuvinte de duzină,
am doar cuvinte nereușite, cuvinte ce dezamăgesc,
am doar cuvinte care mă dezamăgesc,
cuvintele mele mă dezamăgesc iar și iar,
mă dezamăgesc mereu, mereu îmi lipsesc

eu nu-s nicicând, nicicând întreagă, eu aparțin
finței și nu știu s-o spun, nu știu s-o spun, eu
aparțin și nu știu să o spun, nu știu s-o spun,
eu aparțin finței, finței și nu știu s-o spun
o, ascultare!
o, răbdare de a auzi!
o, s-aud, să aud!
o, singurătate din care vorbesc!
o, lucru ce nu te mistui!
o, cunoaștere! o, adevăr!
o, tu schimbătoare, alta mereu, veșnic însărcinată!

Nu mă lăsa să otrăvesc albina călătoare
nici albina vestitoare, nici pe cea mulgătoare,
nici albina ucigașă, nici pe cea abia născută,
nici albina matcă.

Vino aproape fără să mă rogi
alunecă-mi pe chip
aruncă-mă în murii fermecați
în roi de buburuze.

Tu, în duioșie plăsmuit, tu desprins și dus,
tu risipit, tu năucit, tu ascuns,
tu scobit, tu pieziș, tu sumbru,

tu pietoso, tu fatto nelle moltitudini,
tu solo, tu con intreccio,
tu preso tu preso, tu perso.

Vieni, vieni!

Non mi han detto mai niente
per condanna ho ripetuto
tutte le ore due volte tre volte
caricata all'inguine, forata nel midollo
facevo piccoli passi senza direzione.

Ma io ho già visto tutta la luce.

Oh! voi fatti nelle specie favolose!
accettate latte, accettate sapone!

colore blu aiutami!
sapore dolce aiutami!

Mondo mistero delle solitudini
e sopra l'azzurro per dirci qualcosa
di largo, di alto d'aria.
Mistero delle genti che si fanno male,
del latte del pane secco.
E il cielo, che fatto! che grande anima!

Da Ossicine

Stavo su costoni di mondi slegata da
tutte le radici solo fatta di un ridere largo
tutta larga io stessa e un niente popolava

tu milos, tu plăsmuit în mulțimi,
tu singur, tu prins în urzeală,
tu prins, tu prins, tu pierdut.

Vino, vino!

Nu mi-au spus niciodată nimic,
drept osândă am retrăit
fiecare ceas, iar și iar
cu o povară-n pântec, străpunsă până-n măduvă
mergeam cu pași mărunți, fără de țință.

Dar eu am văzut deja toată lumina.

O, voi, din speciile miraculoase!
primiți laptele, primiți săpunul!

ajută-mă, culoare-albastră!
ajută-mă, dulceață!

Lumea, mister al singurătăților,
iar sus albastrul, ca să ne spună despre
necuprins și despre înălțimile văzduhului.
Mister al oamenilor ce-și fac rău,
al laptelui și-al pâinii uscate.
Iar cerul, ce făptură! ce suflet măreț!

Din *Oscioare*

Stăteam pe creste de lumi, desprinsă
de orice rădăcini, eram doar un râset fără margini
eu însămi fără margini, și un nimic locuia

di sopra e di sotto un niente di dentro
vagante acqueo con movimento di sbando
ma poi l'occhio è nato facendo colori
coi nomi e tutta luce tutta luce quando
ho toccato la sua natura calda e bagnata
e ho rotto le acque di sotto nel grande
schianto schizzavo su un tavolo di pietra
sotto pareti con file di piastrelle e
odore di una vecchia che tirando tirando aiutava.
Mamma, ti ho fatta di colpo e grande
fra le sponde di legno e lo specchio
sommigliante e piena di latte
fatta parlante e pettinata
e ho fatto anche me con piccoli
pugni il dormire il crescere e tutte le parole.

Ho parole stampelle, parole porte parole ali sotto i
vestiti, parole strade e fiumi parole barche affilate. Ho
solo parole e ali incerte – ali incerte e parole.

Dì la lettera color chiaro, l'inno.

Io guardo spesso il cielo. Lo guardo di mattino nelle
ore di luce e tutto il cielo s'attacca agli occhi e viene a
bere, e io a lui mi attacco, come un vegetale
che si mangia la luce.

Una volta ero piccola, ero senza parole. Ero piccola e
senza parole. Una volta ero molto leggera, pesavo

deasupra, dedesubt, în mine
rătăcind ca o apă mișcătoare-n derivă
dar apoi s-a născut ochiul, făurind culori
cu nume, și totul era lumină, doar lumină
când i-am atins natura umedă și caldă
și am rupt apele de jos, c-un mare
plesnet țâșneam pe o masă de piatră
între pereți acoperiți cu faianță și
în mirosul unei bătrâne care, tot trăgând, era de ajutor.
Mamă, te-am făcut dintr-odată, mare deja
între marginile de lemn și oglinda
ce-ți seamănă, te-am făcut plină de lapte
gata vorbind și pieptănată
și m-am făcut și pe mine, cu pumnișorii
mei, cu dormitul, crescutul și cu toate cuvintele.

Am cuvinte-cârje, cuvinte-uși, cuvinte-aripi pe sub veșminte,
cuvinte-drumuri și râuri, cuvinte-bărci tăioase. Am
doar cuvinte și aripi nesigure – doar aripi nesigure și cuvinte.

Rostește litera cea luminoasă, imnul.

Privesc adesea cerul. Îl privesc dimineața, în
orele de lumină, și se lipește-ntreg de ochii mei, din ei
să bea, și mă lipesc și eu de el, ca o plantă
ce se hrănește cu lumină.

Cândva eram mică, eram fără cuvinte. Eram mică și
fără cuvinte. Cândva eram ușoară ca un fulg, n-aveam

CUPRINS

<i>Cuvinte pentru a practica viața</i>	
de Piersandra Di Matteo	5
<i>Cronologie</i>	19
<i>Notă asupra ediției</i>	29

IL QUOTIDIANO INNAMORAMENTO ÎNDRĂGOSTIREA DE FIECARE ZI

Da *FUOCO CENTRALE* / *Din FOC CENTRAL*

Io parlo all'amore. Lo scortico dall'incrosto	32
<i>Vorbesc cu dragostea. O jupoi de coajă</i>	33
Io sono spaccata, io sono nel passato prossimo.	32
<i>Sunt frântă-n două, sunt în trecutul apropiat</i>	33
Fa che non intossichi l'ape pellegrina.	34
<i>Nu mă lăsa să otrăvesc albina călătoare</i>	35
Non mi han detto mai niente	36
<i>Nu mi-au spus niciodată nimic</i>	37
Oh! voi fatti nelle specie favolose!	36
<i>O, voi, din speciile miraculoase!</i>	37
Da <i>Ossicine</i> / <i>Din Oscioare</i>	36/37
Stavo su costoni di mondi slegata da	36
<i>Stăteam pe creste de lumi, desprinsă</i>	37
Ho parole stampe, parole porte parole ali sotto i	38
<i>Am cuvinte-cârje, cuvinte-uși, cuvinte-aripi pe sub veșminte</i>	39
Io guardo spesso il cielo. Lo guardo di mattino nelle	38
<i>Privesc adesea cerul. Îl privesc dimineața, în</i>	39

Una volta ero piccola, ero senza parole. Ero piccola e	38
<i>Cândva eram mică, eram fără cuvinte. Eram mică și</i>	39
Allora io vado all'acqua che da sola mi calma, a lei.	40
<i>Mă duc dară spre apa ce singură m-alină, către ea</i>	41
Da <i>Nei leoni e nei lupi</i> / <i>Din În lei și în lupi</i>	40/41
Mi perforo. Invio molte sonde.	40
<i>Mă străpung. Trimit multe sonde</i>	41
Quanta sera infittita nel suo fondo scuro	40
<i>Câtă seară îndesată în adâncu-i sumbru.</i>	41
Mi avvicino alla grande stranezza, tocco	42
<i>Mă apropii de marea ciudățenie, mai că-i ating</i>	43
Da <i>Parsifal</i> / <i>Din Parsifal</i>	42/43
Monologo del non so	42
<i>Monologul lui nu știu</i>	43
Ballata della Terra Desolata	48
<i>Balada Tărâmului Pustiit</i>	49
L'Eremita.	54
<i>Pustnicul</i>	55
Nodo più.	54
<i>Un nod mai</i>	55
Adesso il tuo io è un punto scuro.	54
<i>Acuma eul tău e-un punct obscur.</i>	55
Noi siamo nel respiro. Attraversiamo ancora	56
<i>Suntem una cu respirația. Suntem încă în trecere</i>	57
Noi guardiamo dal sogno le colorate	56
<i>Din vis noi privim popasurile</i>	57
Ma se non ci fosse il cielo diurno o quello	56
<i>De n-ar fi cerul zilei sau cerul</i>	57
Adesso puntare al temporale più esposto	56
<i>Să țintim acum furtuna cea mai aprigă</i>	57
Pregghiera degli animali alla terra per ogni cucciolo d'uomo	56
<i>Rugăciunea animalelor către pământ pentru fiecare pui de om.</i>	57
Da <i>Chioma</i> / <i>Din Plete</i>	58/59
C'è dolore. Bussa alla mia porta entra	58
<i>E durere aici. Îmi bate la ușă, mi se strecoară</i>	59

Forse sono i bambini a sostenere il mondo	62
<i>Copiii, poate că ei țin lumea pe umeri</i>	63
Se la parola amore è.	64
<i>Dacă cuvântul dragoste</i>	65
Volevo tutte le sbandate.	68
<i>Voiam orice sminteală.</i>	69
Da <i>Predica ai pesci / Din Predică pentru pești</i>	68/69
Ecco il mondo che dice: m'increpo! m'increpo!	68
<i>Uite, lumea spune: crăp! crăp!</i>	69
Io sono dei vostri, alberi, sono dei vostri	70
<i>Eu sunt de-a voastră, arbori, sunt de-a voastră</i>	71
Bello, bello, bello mondo, bello ridere di	74
<i>Frumoasă, frumoasă, frumoasă lume, frumos râset</i>	75
Va nel tuo abitacolo di cielo.	74
<i>Mergi în colțul tău de cer.</i>	75

Da *SENZA POLVERE SENZA PESO /*
Din FĂRĂ ȚĂRÂNĂ, FĂRĂ GREUTATE

Da <i>Le navi / Din Corăbiile</i>	76/77
Tu manchi da questa camera e le cose non chiamano, oggi	76
<i>Tu lipsești din încăpere, iar lucrurile azi nu cheamă</i>	77
Da <i>Silenzio che nutre / Din Tăcere care hrănește</i>	76/77
<i>Foglia Che Parla.</i>	76
<i>Frunză Ce Cuvântă</i>	77
Da <i>Voci tempestate / Din Glasuri zbuciumate</i>	78/79
È terra la sostanza del mio dire	78
<i>E pământ substanța cuvintelor mele</i>	79
Un capo cannoniere non è abbastanza per me	82
<i>Mie un căpitan de tunari nu-mi e de-ajuns</i>	83
Mare, sono io la tua madre oggi, e tu – figlio mio largo e solcato . . .	84
<i>Mare, astăzi eu îți sunt mamă, iar tu – copilul meu necuprins</i> <i>și străbătut de-atâtea ori</i>	85
Inquieta andavo all'abetaia a portare il mio solito.	84
<i>Neliniștită mergeam spre pădurea de brazi, cu obișnuita-mi</i>	85
Oggi sentiamo il suo furioso pistone	84
<i>Astăzi îi simțim pistonul turbat</i>	85

La neve arriva spezzettata.	86
<i>Ninsoarea coboară mărunț</i>	87
Non credere che il mio mantello	86
<i>Să nu crezi că mantia mea</i>	87
Se è ancora qui	88
<i>Dacă mai e încă aici</i>	89
Adesso fa notte – fa preghiera	90
<i>E noapte-acum – e timp de rugăciune</i>	91
Orazione dell'ora spenta	90
<i>Rugăciunea orei stinse</i>	91
E tu prendimi, portami con te	92
<i>Iar tu ia-mă și du-mă cu tine</i>	93
Sento il tuo disordine	92
<i>Îți simț dezordinea</i>	93
Da <i>Ai miei maestri immensi / Din Marilor mei învățători</i> . . .	94/95
Confuso stato di tutte le armate del me	94
<i>Zăpăceala tuturor oștirilor din mine</i>	95
Giorno d'aspromonte dove salgo	94
<i>Zi în aspromonte pe care urc</i>	95
Ai miei maestri immensi	96
<i>Marilor mei învățători</i>	97
Bene. Preghiamo	98
<i>Bine. Să ne rugăm</i>	99
Preghiamo	98
<i>Să ne rugăm</i>	99
Cari esattori celesti. Abbiamo già pagato tanto	100
<i>Dragi percepatori cerești. Am plătit deja destul</i>	101
Vieni. Togli il mal seme d'Adamo dallo scalino	100
<i>Vino. Smulge sămânța rea a lui Adam de pe treapta</i>	101
Chiedo la forza del tirarsi indietro	100
<i>Cer puterea de a da înapoi</i>	101
Le case degli uomini fra i campi	102
<i>Casele oamenilor răzlețe pe câmp</i>	103
Da <i>Acqua rotta / Din Apă ruptă</i>	102/103
La sfacciata polvere, il vile polverone	102
<i>Colbul obraznic, meschinul nor de praf</i>	103

Agosto è il mese più violento	104
<i>August e luna cea mai aprigă</i>	105
Non sono capace, amore, di farti un canto	104
<i>Nu sunt în stare, iubite, să-ți compun vreun cânt</i>	105
Cambio le belle lenzuola di bianco	106
<i>Schimb cearșafurile frumoase, albe</i>	107
Gli altri sono troppi, per me	106
<i>Ceilalți sunt prea mulți pentru mine</i>	107
A scrivere si fa così: si dorme un pochino.	108
<i>Ca să scrii, faci așa: dormi puțin</i>	109
Ma se non sto più	108
<i>Dar dacă nu mai sunt</i>	109
Una volta nel mondo pioveva, ogni tanto	108
<i>Odată-n lume când și când ploua</i>	109
Uscire dalla casa.	110
<i>Să ies din casă.</i>	111
Da <i>So dare ferite perfette / Din Știu să rănesc perfect</i>	110/111
C'è una pace grandiosa	110
<i>E-o pace măreață</i>	111
Nel mese di marzo tutti i semi.	112
<i>În luna martie toată sămânța</i>	113
Venerdì santo.	112
<i>Vinerea mare</i>	113
Giuro per i miei denti di latte giuro per il	114
<i>Jur pe dinții mei de lapte, jur pe</i>	115
Adesso nella mangiatoia c'è bomba	114
<i>Acum în iesle e o bombă</i>	115
È mancato il rispetto del poco e del niente	116
<i>A dispărut respectul pentru ce-i puțin, pentru ce-i</i>	117

Da *BESTIA DI GIOIA / Din FIARĂ DE BUCURIE*

Da <i>Naturale sconosciuto / Din Firescul necunoscut</i>	118/119
Non c'è scatto nel cielo	118
<i>Nu-i nici o zvâcnire pe cer.</i>	119
Hanno detto che è stata una cometa	118
<i>Au spus că a fost o cometă</i>	119

Interrogazione alla primavera con pericolosa rima finale	120
<i>Întrebare către primăvară cu periculoasă rimă finală</i>	121
Certi alberi vicini alle case	122
<i>Unii copaci din preajma caselor</i>	123
Ciò che non muta	122
<i>Ce-i neschimbător</i>	123
Da <i>Un niente più grande / Din</i> Un nimic mai mare	126/127
La bambina è rimasta con me	126
<i>Copila a rămas cu mine</i>	127
Quando vuole pregare	126
<i>Când vrea să se roage</i>	127
Un mio me	126
<i>Cineva în mine</i>	127
Da <i>Mio vero / Din</i> Adevărul meu	128/129
Sii dolce con me. Sii gentile.	128
<i>Fii blând cu mine. Fii bun</i>	129

Da *LE GIOVANI PAROLE / Din* TINERELE CUVINTE

Da <i>Gemma dell'anno prossimo /</i>	
<i>Din</i> Mugurele de anul viitor	132/133
La miglior cosa da fare stamattina	132
<i>Cel mai bun lucru de făcut în dimineața asta</i>	133
Si trema, per contentezza e per mistero	132
<i>Tremurăm, cuprinși de bucurie și de taină</i>	133
I caprioli femmina	134
<i>Căprioarele</i>	135
Una nuvola d'aprile	134
<i>Un nor de aprilie</i>	135
Meraviglia dello stare bene	136
<i>Ce minunat e să fii fără griji</i>	136
Da <i>Ma' / Din</i> Mama	136/137
La mamma era una grande arca	136
<i>Mama era o arcă imensă</i>	137
Ogni giorno partorivo la mamma	138
<i>În fiecare zi o nașteam pe mama</i>	139

Lavate i vostri morti. Non perdetevi	140
<i>Spălați-vă morții. Nu ratați</i>	141
Da <i>Le giovani parole</i> / <i>Din Tinerele cuvinte</i>	140/141
Sono stata una ragazza nel roseto.	140
<i>Eram o fată în grădina cu trandafiri</i>	141
Non angustiarti. Cuore. Se il tuo.	142
<i>Nu te frământa. Inimă. Dacă</i>	143
La poesia	144
<i>Poezia</i>	145
Dentro la lingua	144
<i>Înăuntrul limbii</i>	145
Casomai un silenzio si impenni	144
<i>Dacă cumva tăcerea prinde aripi</i>	145
Euridice.	146
<i>Euridice</i>	147
Ormai è sazio	146
<i>De-acuma e sătul</i>	147
Da <i>Tua prodigiosa visione</i> / <i>Din Vederea ta minunată</i>	148/149
<i>In quale trappola sono caduta</i>	148
În ce capcană am căzut	149
Da <i>Bello mondo</i> / <i>Din Frumoasă lume</i>	148/149
In quest'ora della sera, da questo	148
<i>Acum, la ceas de seară, din acest</i>	149
Da <i>Esercizi al microscopio</i> / <i>Din Exerciții la microscop</i>	154/155
Ogni granello. Ogni millimetro di foglia.	154
<i>Fiecare grăunte. Fiecare milimetru de frunză</i>	155
Siamo nel viaggio sempre. Traversiamo	156
<i>Suntem mereu pe drum. Străbatem</i>	157
Una sola è la vita sulla terra. E se	156
<i>Una singură e viața pe pământ. Și dacă</i>	157
I dorsisti	158
<i>Înotătorii pe spate</i>	159
E chi toglie mistero sia dato.	158
<i>Iar cine distruge taina fie dat</i>	159

Da *QUANDO NON MORIVO* / *Din CÂND NU MUREAM*

Da <i>Ecce cor meum</i> / <i>Din Ecce cor meum</i>	160/161
La celeste pazzia.	160
<i>Cereasca nebunie</i>	161
Questo giorno che ho perso.	160
<i>Ziua asta pe care am irosit-o</i>	161
È sporca d'un disordine	162
<i>E murdară de-un fel de haos</i>	163
Subito si cuce questo niente da dire.	162
<i>Îndată acest gol de cuvinte se prinde</i>	163
Varcherò la fessura del nero	164
<i>Voi trece prin despicătura de-ntuneric</i>	165
Da <i>Animali di silenzio</i> / <i>Din Animale de tăcere</i>	164/165
La strada per tornare	164
<i>Drumul de întoarcere</i>	165
Da <i>Riassunto della creazione</i> / <i>Din Rezumatul creației</i> . . .	166/167
È aprile. Piove. E noi qui.	166
<i>E aprilie. Plouă. Iar noi aici</i>	167
Da <i>Divinità domestiche</i> / <i>Din Divinitățile casei</i>	166/167
Quando si sveglia	166
<i>Când se trezește</i>	167
Bambina mia.	168
<i>Copila mea</i>	169
Faccia rossa	168
<i>Un chip îmbujorat</i>	169
Da <i>Requiem</i> / <i>Din Requiem</i>	170/171
Dunque si può. Dire mi dispiace.	170
<i>Se poate, deci. Să spunem îmi pare rău.</i>	171

Da *RUVIDO UMANO* / *Din ASPRU OMENESC*

Il mio cuore schiacciava le sue rondini.	174
<i>Inima mea își strivea rândunelele.</i>	175
Chiudevo gli occhi	176
<i>Închideam ochii</i>	177

Prendevo il mondo	176
<i>Luam în mine</i>	177
Salute a te dolore!	178
<i>Slavă ție, durere!</i>	179
Voce appena della Signorina Pia delle punture.	178
<i>Glasul stins al domnișoarei Pia, cea cu injecțiile</i>	179
E tu canta la terra	180
<i>Iar tu cântă pământul.</i>	181
Da Selvatico sacro / Din Sălbaticul sacru.	180/181
Il selvatico giace.	180
<i>Sălbaticul zace</i>	181
Arriva la voce del capriolo	180
<i>Se-aude glasul căpriorului</i>	181
Senti il sodalizio fra tutto ciò	182
<i>Simți alianța dintre toate lucrurile.</i>	183
Una polvere di stelle rotte	182
<i>O pulbere de stele sfărâmate.</i>	183
A volte l'erba	182
<i>Câteodată iarba</i>	183
Faceva il tempo	184
<i>Timpul juca</i>	185
Una gatta morbida	186
<i>O pisică pufoasă</i>	187
Da Felice te / Din Ferice de tine	188/189
Mungevo la vacca del silenzio	188
<i>Mulgeam vaca tăcerii</i>	189
Mare	188
<i>Mare</i>	189
Parlava da una festa segreta	188
<i>Vorbea dintr-o sărbătoare tainică.</i>	189
Al tramonto.	188
<i>La asfințit.</i>	189
Se mai il pino	190
<i>Dacă vreodată pinul</i>	191
Tutto tace, non dice.	190
<i>Totul tace, nu-și spune</i>	191

Il mare. Nel suo azzurro	192
<i>Marea. În azuriul ei</i>	193
È dall'invisibile	192
<i>Oare din nevăzut</i>	193
Dalle lentinezze sale	192
<i>Din lentoarea ei urcă</i>	193
La candela	194
<i>Lumânarea</i>	195
Ogni giorno tenere	194
<i>În fiecare zi să-ți fie</i>	195
Da <i>Nove marzo e dintorni /</i>	
<i>Din Nouă martie și împrejurimi</i>	196/197
Nove marzo 2020	196
<i>Nouă martie 2020</i>	197
Adesso ogni città prega	200
<i>Acum fiecare oraș se roagă</i>	201
Da <i>Sermone al mio celeste pollaio. Poesie civili e d'occasione /</i>	
<i>Din Predică către cuiarul meu ceresc.</i>	
Poezii civile și de ocazie	202/203
Esortazione urbana e planetare	202
<i>Îndemn urban și planetar</i>	203
Inno / <i>Imn</i>	212/213
<i>Note</i>	219